

Željka
Čorak

Iz obiteljskog dvorišta

TONKO MAROEVIĆ

Miroslav Šutej: ciklus crteža iz obiteljskog dvorišta

Zagreb, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti,

Kabinet grafike, Fundacija Šutej, 2009., 208 str.

ISBN 978-953-154-897-7

U sedam poglavlja – da se u kontekstualni izazov brojke sedam, potaknuti pernatom i zratom rasipnošću predmeta, ipak ne upuštamo – Tonko Maroević riječima je preveo, iskazao i protumačio prvu, ranu, cjelovitu dionicu u opusu nedavno i prerano preminulog Miroslava Šuteja. Nastao 1957. i 1958. godine, dok je Šutej još bio student Likovne akademije i dok su mu još “nedostajali ini modeli voljni da mu poziraju”, taj ciklus od nekoliko stotina kokoši, ili prizora iz vlastita dugoreškog dvorišta, Maroević prepoznaje kao povod za rezime cjelokupnog Šutejeva djela. U tim lepršavim varijacijama na prividno skromnu temu očituje se cijelo Šutejevo dvojstvo – “mimetičkog predznaka” i “znanstvene logike”. U tim prvim koracima, u vremenu koje je oskudijela informacijama, Šutej je na neki način bio upućen na autentični vlastiti gejzir. Toplini i žaru njegova pogona stoga vlastito dvorište nije predstavljalo granicu, nego uzorak univerzuma. “Ugađajući instrument”, Šutej se prepustio poticaju neiscrpe krilate dinamike, biološkog procesa rasta, proporcionalnih (dobnih, patchwork) ovisnosti i borbenih sukobljavanja, a mi u tim crtežima možemo dakako vidjeti njegove buduće obojene mobilne drvene i papirnate strukture, njegove ironične modne nacрте, i sve ono što budućnost s olakšicama projicira u prošlost. Reklo bi se da je empatični pogled iz “ptičje perspektive” prema ptičjem tlu, u kojemu Maroević s pravom i bez patetike uočava vezu estetske i etičke dimenzije, potaknut ne samo optiranjem za skromno, maleno i

prezreno, nego izoštrenom osjetljivošću za riznice tvari, nijansi i drama u pomaku scena i mjerila. Maroević očitava kriterije “ljepote” u razumijevanju “konstrukcije života” i u aktivnom međuodnosu s kontekstom. Pogled na tlo, koji se mijenja rotiranjem plohe tla u pozadinu a onda i dinamiziranjem radnje u svim “kubizirajućim” smjerovima, podsjeća na neke rane crteže Ivana Lovrenčića koji se sastoje samo u zgaženim šljivama i opušcima: ne dakako u morfologiji crteža, nego možda u senzibilitetu vremena za tvar i njezine skrivene muke i slavodobića. Jednako tako, nadrealne natruhe koje stvaraju rukokote (bića od ruke i kokota) na istom principu pobratimstva lica u vremenu podsjećaju na ruke-stabla Nives Kavurić-Kurtović. Ipak, Miroslav Šutej jedinstvena je i neponovljiva pojava našega dvadesetog stoljeća i naše umjetnosti uopće. On “nije istjerao iz sna nikog drugog osim sebe”, ali se pritom mogao istjerati samo u širu ovojnicu u kojoj je, kako kaže Maroević, sve uvijek trajalo istodobno – ključalo, vrtilo se vraćalo se kao pernato jato. Zaista je pernato jato savršena početna metafora za ovaj iskričavi opus, za ovu “biofilnu energiju visokog napona” koja nikada nije podlegla “morfološkom darvinizmu” nego se vlastitim unutarnjim energijama obnavljala kroz život.

Svako od sedam poglavlja počinje *mottom* – svojevrсном malom antologijom stihova o peradi iz pera ponajboljih hrvatskih pjesnika: Matoša, Bore Pavlovića, Slavka Mihalića, Šopa, Tadijanovića, Dragojevića i napokon narodne pjesme. Slikari slikaju a pisci pišu

(kad ne zamjenjuju uloge ili pak svojstva medija): monografija Tonka Maroevića djelo je kongenijalno Šutejevu ciklusu i Šutejevoj umjetnosti, a mala antologija stihova samo je dodatna mirodija, dodatni dar što ga je jedan od svetih mudraca donio u dvorište rođenja. Brilljantne interpretacije vizualnog, prštave ali funkcionalne asocijacije,

beskrajno poznavanje općega konteksta i pojedinačnih podloga, vrtoglave rečenice umjetnički su proizvod poput likovne građe kojoj se obraćaju. Maroevićeva monografija jedinstveno je umjetničko djelo i sigurno jedna od najljepših knjiga što su o hrvatskoj umjetnosti napisane na hrvatskom jeziku. ✕